

УДК 330.3

Б. Ю. Кишакевич,

д. е. н., професор, професор кафедри зовнішньоекономічної та митної діяльності,
Національний університет "Львівська політехніка"

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-5721-8543>

Б. Т. Демедюк,

аспірант, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6259-7357>

О. В. Савка,

аспірант, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-6615-1969>

DOI: 10.32702/2306-6792.2025.8.54

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ РЕГУЛЯТОРНИХ МЕХАНІЗМІВ СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ

В. Kyshakevych,

Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of External Economic and Foreign Affairs,
National University "Lviv Polytechnic"

В. Demedyuk,

Postgraduate student, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

О. Savka,

Postgraduate student, Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

DIGITAL TRANSFORMATION OF REGULATORY MECHANISMS TO STIMULATE THE DEVELOPMENT OF SMALL AND MEDIUM BUSINESSES

Стаття досліджує цифрову трансформацію регуляторних механізмів стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу (МСП) в умовах глобальної цифровізації економіки. Автори аналізують вплив цифрових технологій на спрощення адміністративних процедур, автоматизацію податкових процесів, покращення доступу до фінансування та інтеграцію МСП у міжнародні ринки. Використання електронних платформ, таких як "Дія" і ProZorro, розглядається як інструмент підвищення прозорості та доступності державних послуг, що сприяє зростанню конкурентоспроможності МСП. У статті також досліджуються виклики цифровізації, такі як потреба в цифровій грамотності підприємців, кібербезпека та адаптація до нових бізнес-моделей. Особливу увагу приділено ролі інноваційних технологій, включаючи блокчейн і штучний інтелект, у підвищенні ефективності регуляторних механізмів. Автори відзначають значення регуляторних "пісочниць" для тестування інноваційних рішень і важливість створення гнучкої законодавчої бази для підтримки цифровізації. На основі аналізу досвіду європейських країн визначено ключові напрями реформування регуляторних механізмів в Україні. Пропонується розширення державної підтримки цифровізації МСП через електронні платформи, цифрові ваучери та онлайн-курси.

The article explores the digital transformation of regulatory mechanisms aimed at fostering the development of small and medium-sized enterprises (SMEs) in the context of a digitized economy. SMEs play a pivotal role in job creation, economic growth, and innovation. However, traditional regulatory frameworks often fail to address the complexities of a digital economy. This research highlights the adoption of digital technologies to simplify administrative procedures, automate taxation, and provide improved access to financing and global markets for SMEs. The authors analyze the

benefits of platforms such as "Diia" and ProZorro, which enhance transparency and accessibility of government services while reducing corruption risks. The study emphasizes the significance of electronic governance (e-government) tools in streamlining business registration, licensing, and reporting. Automated customs procedures and electronic marketplaces are identified as critical enablers for integrating SMEs into global supply chains and expanding their client base. Challenges such as cybersecurity, digital literacy, and adaptation to new business models are addressed. The article underscores the role of innovative technologies like blockchain and artificial intelligence in enhancing the transparency and efficiency of regulatory mechanisms. Regulatory "sandboxes" are proposed as effective environments for testing innovative solutions without risk of penalties. Based on the analysis of best practices from European countries, the authors propose reforms to strengthen state support for SME digitalization in Ukraine. These include introducing digital vouchers, online training programs, and electronic platforms for financing and business management. Simplified tax administration and targeted support for innovative SMEs are also emphasized as key strategies for fostering growth. The article highlights the importance of fostering public-private collaboration to create a flexible legal framework that supports SMEs' transition to digital platforms. Enhanced digital literacy among entrepreneurs is identified as a crucial factor for successfully integrating modern technologies into their operations.

Ключові слова: цифрова трансформація, малі та середні підприємства, регуляторні механізми, електронне урядування, цифрові технології, конкурентоспроможність, електронна комерція, стимулювання розвитку.

Key words: digital transformation, small and medium-sized enterprises, regulatory mechanisms, e-government, digital technologies, competitiveness, e-commerce stimulating development.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Малі та середні підприємства відіграють ключову роль у створенні робочих місць, стимулюванні економічного зростання та розвитку інновацій, що робить їх критично важливими для національних економік. У контексті цифровізації економіки традиційні регуляторні механізми виявляються недостатньо ефективними, що вимагає впровадження нових підходів. Використання цифрових технологій дозволяє значно скоротити адміністративне навантаження на бізнес, автоматизувати процеси реєстрації та звітності, а також забезпечити доступ до фінансових і інформаційних ресурсів через електронні платформи. Розвиток цифрових інструментів відкриває нові можливості для інтеграції МСП у глобальні ринки, сприяючи їх конкурентоспроможності. Водночас цифровізація ставить перед бізнесом і регуляторами виклики, пов'язані з кібербезпекою, цифровою грамотністю та адаптацією до нових бізнес-моделей. Уряди країн повинні впроваджувати гнучкі регуляторні механізми, які враховують особливості цифрової економіки, включаючи розвиток фінансових технологій, електронної комерції та цифрових інкубаторів. Підтримка інновацій через цифрові платформи та краудфандинг сприяє прискоренню технологічного розвитку МСП. Цифровізація також вимагає

вдосконалення освітніх програм для підприємців, зокрема в аспектах управління цифровими інструментами. Крім того, регуляторні механізми повинні забезпечувати справедливую конкуренцію на ринку цифрових послуг, що є ключовим фактором сталого розвитку МСП. Умови цифровізації стимулюють регуляторні органи до прозорості та ефективності через використання електронних систем моніторингу та аналітики.

Впровадження адаптивного законодавства сприяє швидшій інтеграції інновацій у діяльність МСП та дозволяє зменшити ризики, пов'язані з переходом на цифрові платформи. Актуальність теми посилюється також необхідністю посилення міжнародної співпраці в аспектах цифрового регулювання та стандартизації. У підсумку, трансформація регуляторних механізмів у цифрову епоху є не лише викликом, але й можливістю для сталого розвитку малого та середнього бізнесу, що сприяє зростанню економіки та інновацій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемі цифрової трансформації регуляторних механізмів стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу присвячено чимало наукових публікацій. Так, у дослідженні [1] аналізуються виклики цифровізації для МСП, їх вплив на регулятивну політику залежно від розміру підприємств та необхідність розробки

адаптованих стратегій підтримки. Стаття [2] досліджує цифрову трансформацію малих і середніх виробничих підприємств (SMMEs) у Китаї, зокрема роль уряду, третіх сторін та самих підприємств у цьому процесі. Розроблено еволюційну модель взаємодії трьох сторін, яка пропонує механізми управління та різні стратегії стимулювання цифрової трансформації залежно від ризикової поведінки SMMEs та регулюючих дій уряду.

Вплив цифровізації на технологічні інновації у німецьких малих і середніх підприємствах (МСП), зокрема в контексті виробництва, цифрових ланцюгів цінностей та аналітики великих даних проаналізовано у роботі [3]. Впливу екологічного регулювання на інноваційні процеси у малих і середніх підприємствах (МСП), враховуючи модераційну роль цифровізації присвячено дослідження [4]. Було показано, що цифрові інструменти підсилюють ефекти різних типів регулювання, сприяючи зеленому розвитку МСП.

Проблемам, пов'язаним із цифровізацією усіх аспектів економічних відносин, викликам цифровізації малого і середнього бізнесу в Україні присвячено дослідження Н. Shevtsova, N. Shvets, M. Panychok та Н. Sokolova [5]. У цьому дослідженні аналізуються тенденції та, зокрема проблеми, такі як висока вартість технологій, брак коштів та нерозвинена інфраструктура. Також розглядаються проблеми регуляторної політики та шляхи посилення цифрового розвитку МСП. Strilets V., Frolov S., Datsenko V., Tymoshenko O. та Yatsko V. [6] досліджують вплив COVID-19 та війни в Україні на бізнес-моделі малих і середніх підприємств (МСП), акцентуючи увагу на цифровізації як ефективній альтернативі. У ній аналізується досвід державної підтримки цифровізації МСП у європейських країнах, визначаються кластери країн за рівнем використання цифрових інструментів і пропонуються ключові заходи для стимулювання цифрової трансформації українських МСП. Кишакевича у роботах [7] та [8], запропонував низку DEA моделей для оцінювання ефективності впровадження цифрових технологій у малих, середніх підприємствах і великих корпораціях. Вхідними змінними обрано показники цифровізації бізнесу, такі як індекс цифрової інтенсивності (DII), використання хмарних технологій та внесок МСП у оборот електронної комерції.

Проте, незважаючи на наявність значної кількості публікацій, присвячених цифровізації малого та середнього бізнесу, недостатньо висвітленою залишається проблема цифрової

трансформації саме регуляторних механізмів стимулювання МСП.

МЕТА СТАТТІ

Мета статті — дослідження впливу цифрової трансформації економіки на функціонування регуляторних механізмів стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Трансформація регуляторних механізмів стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу (МСП) в умовах цифровізації економіки стала ключовим напрямом економічних реформ у багатьох країнах, включаючи Україну. Цей процес пройшов кілька етапів, кожен із яких характеризувався впровадженням нових інструментів, що полегшили ведення бізнесу та створили сприятливе середовище для підприємців.

На першому етапі відбувся перехід від паперових до електронних процедур. Раніше адміністративні процеси були складними та займали багато часу через необхідність подачі документів в паперовому вигляді. Завдяки впровадженню електронних платформ, таких як "Дія" в Україні, підприємці отримали можливість реєструвати бізнес, подавати звітність та оформляти дозвільні документи онлайн. Це значно скоротило часові витрати, мінімізувало людський фактор і знизило ризики корупції.

Друге ключове вдосконалення стосувалося податкової звітності. Раніше МСП витрачали багато ресурсів на подачу паперових декларацій, що часто супроводжувалося помилками та затримками. Сьогодні автоматизація податкових процедур дозволяє підприємцям подавати декларації онлайн, а системи автоматичного обчислення податкових зобов'язань зробили процес прозорим і зручним.

Ще одним важливим кроком стало спрощення доступу до фінансування. Традиційні механізми кредитування були складними та недоступними для багатьох МСП. Впровадження онлайн-платформ кредитування та державних програм підтримки дозволило підприємцям отримувати кредити або гранти на вигідних умовах. Такі ініціативи також стимулюють інноваційну діяльність через створення спеціалізованих фондів.

Електронні системи державних закупівель, наприклад, ProZorro в Україні, стали потужним інструментом підтримки МСП. Ця платформа забезпечила прозорість тендерів та створила рівні умови для всіх учасників, зокрема малого бізнесу. Завдяки цьому підприємства отрима-

ли доступ до значних державних контрактів, що раніше було складним через високий рівень бюрократії [6].

Автоматизація митних процедур також значно покращила умови для МСП, які займаються експортно-імпортною діяльністю. Раніше складні митні процедури гальмували розвиток зовнішньої торгівлі. Впровадження електронних митних декларацій та систем "єдиного вікна" дозволило суттєво скоротити час і витрати на оформлення вантажів, а також спростило інтеграцію з міжнародними стандартами.

Електронна комерція стала ще одним потужним інструментом для МСП. Завдяки цифровізації підприємства отримали доступ до глобальних платформ, таких як Amazon та eBay, що дозволяє розширити клієнтську базу. Окрім цього, розвиваються локальні платформи, які сприяють підтримці національного бізнесу.

Інноваційні технології, такі як блокчейн та штучний інтелект, почали активно інтегруватися в регуляторні механізми. Блокчейн забезпечує прозорість і безпеку транзакцій, тоді як штучний інтелект дозволяє автоматизувати ризик-менеджмент і оцінку кредитоспроможності. Також активно впроваджуються регуляторні "пісочниці", які дозволяють МСП тестувати інноваційні продукти та послуги без ризику санкцій [2].

Для підвищення цифрової грамотності підприємців розвиваються програми цифрової освіти. Навчальні курси та вебіари сприяють поширенню знань про сучасні технології та їхнє застосування у бізнесі. Державні ініціативи також спрямовані на популяризацію цифровізації серед МСП.

Трансформацію різних регуляторних механізмів стимулювання розвитку МСП під дією цифровізації усіх сфер економічних відносин подано у таблиці 1.

Регуляторні механізми стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу (МСП) в умовах цифровізації економіки відіграють ключову роль у створенні сприятливого правового середовища, що дозволяє підприємствам ефективно впроваджувати цифрові технології. Вони не лише сприяють адаптації малого та середнього бізнесу до цифрових викликів, але й допомагають створити конкурентне середовище

Таблиця 1. Трансформація регуляторних механізмів стимулювання розвитку МСП в умовах цифровізації економіки

Сфера регулювання	Традиційний підхід	Підхід в умовах цифровізації
Фінансова підтримка	Субсидії, податкові пільги, банківські кредити	Використання цифрових платформ для мікрокредитування, краудфандингу, грантових конкурсів.
Адміністративні процедури	Тривала паперова бюрократія	Електронний документообіг, автоматизація реєстрації бізнесу через онлайн-портالي.
Інформаційна підтримка	Консультації в офісах, друковані інформаційні матеріали	Цифрові інформаційні платформи, мобільні додатки для доступу до державних послуг.
Освітні програми	Тренінги, семінари в офлайн-форматі	Онлайн-курси, вебіари, доступ до міжнародних платформ з навчання підприємництва.
Регуляторна база	Універсальні норми, орієнтовані на традиційну економіку	Гнучке регулювання, адаптоване до цифрових бізнес-моделей, законодавство щодо електронної комерції.
Підтримка експорту	Традиційні торговельні місії, фізична участь у виставках	Підтримка через онлайн-маркетплейси, цифрові платформи для експортерів.
Доступ до інновацій	Інкубатори та технопарки з фізичною інфраструктурою	Віртуальні інкубатори, акселератори з використанням штучного інтелекту та великих даних.
Оподаткування	Традиційні податкові ставки, обмежений доступ до спрощеної системи	Електронні податкові сервіси, автоматизоване адміністрування спрощених податкових систем.
Соціальний захист	Універсальні соціальні програми	Цільова підтримка через цифрові платформи соціального забезпечення.
Залучення інвестицій	Тривалі переговори, використання традиційних інвестиційних каналів	Платформи для краудінвестування, смарт-контракти для безпечного залучення капіталу.

Джерело: розроблено авторами.

для їх успішного розвитку в умовах цифрової трансформації. Основні напрями таких механізмів включають:

1. Спрощення адміністративних процедур
 - Електронне урядування;
 - Впровадження електронних сервісів для реєстрації бізнесу, отримання ліцензій, дозволів, та подання звітності.
 - Наприклад, використання платформ, таких як "Дія" в Україні, дозволяє швидко вирішувати адміністративні питання в онлайн-режимі.
 - Автоматизація податкової звітності;
 - Впровадження систем електронної податкової звітності та автоматичної сплати податків.
 - Використання API для інтеграції бухгалтерського програмного забезпечення з державними платформами.
2. Захист інтересів бізнесу в цифровій сфері
 - Цифрова ідентифікація та електронний підпис;

Таблиця 2. Характеристика електронного урядування (e-Government)

Аспект	Характеристика
Визначення	Інтеграція цифрових технологій в управління державними процесами для підвищення ефективності, прозорості та доступності послуг для громадян і бізнесу.
Основна мета	Покращення якості державних послуг, оптимізація державного управління, підвищення прозорості та залучення громадян до процесів прийняття рішень.
Ключові компоненти	1. Електронні послуги (e-Services). 2. Електронна участь (e-Participation). 3. Відкриті дані (Open Data).
Рівні впровадження	1. Інформаційний (доступ до інформації). 2. Транзакційний (виконання операцій). 3. Інтегрований (об'єднання послуг). 4. Участь громадян (e-Democracy).
Інструменти	Електронні платформи, мобільні додатки, портали державних послуг, системи цифрової ідентифікації, технології блокчейн, аналітика великих даних.
Приклади впровадження	- Естонія: e-Residency, i-Voting, X-Road. - Сінгапур: SingPass, Virtual Singapore. - Україна: Дія, Дія.City, ProZorro.
Переваги	1. Підвищення прозорості державних процесів. 2. Скорочення часу на отримання послуг. 3. Зниження корупції. 4. Підтримка цифровізації бізнесу.
Недоліки	1. Висока вартість впровадження. 2. Низький рівень цифрової грамотності у частини населення. 3. Ризики кіберзлочинності та витоку даних.
Регулювання	Відповідність міжнародним стандартам (наприклад, GDPR), створення правової бази для цифрової ідентифікації та захисту персональних даних.
Технології	Хмарні обчислення, інтернет речей (IoT), блокчейн, штучний інтелект, системи автоматизації процесів.
Майбутні перспективи	Розвиток Smart Cities, інтеграція штучного інтелекту у процеси управління, впровадження 5G для швидшого доступу до послуг, розширення відкритих даних.

Джерело: розроблено авторами.

— Законодавче забезпечення використання електронних підписів та цифрових ідентифікаторів для легалізації онлайн-транзакцій.

— Захист даних:

— Відповідність законодавства стандартам, наприклад, GDPR у ЄС, для забезпечення безпеки персональних даних клієнтів та партнерів.

— Створення регуляторних вимог до використання кіберзахисту для МСП.

3. Законодавче стимулювання цифровізації

— Податкові стимули:

— Надання податкових пільг або знижок для підприємств, які інвестують у цифрові технології або здійснюють R&D у цій сфері.

— Підтримка стартапів:

— Запровадження спеціальних податкових режимів для стартапів, що працюють у сфері цифрових інновацій (наприклад, "стартап-візи" або "податкові канікули").

— Цифрові ваучери:

— Введення системи цифрових ваучерів, які покривають витрати на впровадження IT-рішень для МСП.

4. Лібералізація доступу до ринків

— Розширення доступу до електронних державних закупівель:

— Створення платформ для електронних тендерів, наприклад, системи ProZorro, що спрощує участь МСП у державних закупівлях.

— Спрощення митних процедур:

— Цифровізація митного оформлення, що дозволяє МСП легко інтегруватися в міжнародні ланцюги постачання.

5. Інтеграція з міжнародними стандартами

— Гармонізація національного законодавства:

— Адаптація законів щодо електронної комерції, інтелектуальної власності та використання цифрових технологій до міжнародних стандартів (наприклад, UNCITRAL Model Law on Electronic Commerce).

— Підтримка експорту через цифрові платформи:

— Регулювання діяльності онлайн-платформ для сприяння міжнародному виходу МСП.

6. Підтримка інновацій

— Регуляторні пісочниці:

— Запровадження тестових зон для впровадження інноваційних цифрових рішень без ризику штрафів за недотримання стандартів.

— Гарантовані контракти:

— Створення механізмів державних замовлень для МСП, які впроваджують інноваційні продукти у сфері цифрових технологій.

7. Контроль та моніторинг цифрових ризиків

— Кібербезпека:

— Розробка законодавчих норм щодо мінімальних стандартів кіберзахисту для МСП.

— Аудит цифрових рішень:

— Впровадження регуляторного аудиту використання цифрових технологій, спрямованого на забезпечення ефективності та безпеки їх застосування.

Електронне урядування (e-Government) є ключовим інструментом модернізації державного управління, що сприяє підвищенню прозорості, ефективності та доступності державних послуг. Воно дозволяє скоротити часові та фінансові витрати для громадян і бізнесу через впровадження цифрових платформ для реєстрації, звітності та взаємодії з органами влади. Завдяки використанню технологій, таких як блокчейн, великі дані та штучний інтелект, e-Government забезпечує більшу безпеку транзакцій та зменшення корупційних ризиків [3]. Впровадження таких ініціатив сприяє інтеграції країн у глобальні цифрові процеси та підвищенню конкурентоспроможності національної економіки. Характеристики ключових елементів електронного урядування подано у таблиці 2.

До країн з високим рівнем розвитку електронного урядування, які активно підтримують малі та середні підприємства, можна віднести Естонію, Південну Корею, Данію, Фінляндію та Сінгапур. Естонія відома своєю передовою цифровою інфраструктурою, що дозволяє реєструвати бізнес, подавати податкову звітність і брати участь у державних тендерах онлайн. Південна Корея пропонує підприємцям зручні електронні системи для ліцензування, оподаткування та державних закупівель. У Данії підприємці користуються цифровими сервісами для реєстрації компаній, подання декларацій та отримання підтримки. Фінляндія спрощує доступ до державних послуг через онлайн-

Таблиця 3. Переваги інструментів електронного урядування для МСП

Країна	Інструменти електронного урядування	Переваги для МСП
Естонія	• e-Residency для відкриття та управління бізнесом онлайн. • X-Road для обміну даними. • e-Tax для податкової звітності.	• Спрощення реєстрації бізнесу іноземцями. • Доступ до глобальних ринків. • Автоматизація податкових процесів і зменшення витрат.
Сінгапур	• SingPass для ідентифікації. • MyInfo для автоматизації заповнення форм. • Enterprise Singapore для підтримки МСП.	• Швидкий доступ до послуг. • Зниження адміністративних бар'єрів. • Державні гранти та консультації для інноваційних бізнесів.
Україна	• Дія для цифрових послуг. • ProZorro для державних закупівель. • Дія.City для підтримки IT-бізнесу.	• Доступ до державних контрактів через прозорі тендери. • Можливість масштабувати IT-бізнес. • Спрощення податкових процедур.
Фінляндія	• Suomi.fi для доступу до державних послуг. • Tunnistamo для електронної ідентифікації. • Платформи підтримки експорту.	• Єдиний доступ до послуг. • Сприяння експорту продукції. • Спрощення процесів податкової та фінансової звітності.
ОАЕ	• DubaiPay для оплати послуг. • DubaiNow для управління документами. • Блокчейн для захисту бізнес-даних.	• Швидкі транзакції з державними органами. • Прозорість операцій. • Високий рівень безпеки даних та інтеграція з міжнародними ринками.

Джерело: розроблено авторами.

реєстрацію бізнесу та платформи фінансової підтримки. Сінгапур надає інтегровані електронні платформи для реєстрації бізнесу, податкової звітності та участі в державних програмах [4].

Україна також демонструє прогрес, займаючи 5-те місце у світі за рівнем розвитку цифрових державних послуг і 1-ше місце за показником електронної участі громадян. Це свідчить про активне впровадження цифрових сервісів, які спрощують взаємодію МСП з державними органами. Ефективність таких систем залежить від розвитку інфраструктури, законодавчої підтримки та залучення громадян.

Успішне впровадження електронного урядування стимулює економічну активність та сприяє розвитку підприємництва. У таблиці 3 продемонстровано, як різні країни створюють умови для розвитку МСП через електронні інструменти, що підвищують ефективність, скорочують витрати та розширюють доступ до ринків.

Регуляторні механізми, що враховують цифровізацію, створюють сприятливе середовище для лібералізації доступу до ринків для малого та середнього бізнесу (МСП) за рахунок спрощення процесів, зменшення витрат і розширення можливостей участі у внутрішній та міжнародній торгівлі.

ProZorro — це українська електронна система публічних закупівель, яка забезпечує прозорість і доступність тендерів для всіх учасників, зокрема для малого та середнього бізнесу (МСП). Вона створена для боротьби з корупцією, спрощення процедур закупівель і забезпечення рівних умов для учасників. Завдяки цій платформі МСП отримують можливість брати участь у державних закупівлях на рівних умовах з великими корпораціями, що стимулює конкуренцію. Вся інформація про тендери, включаючи умови, вартість і переможців, публікується онлайн у відкритому доступі, що підвищує довіру до системи.

ProZorro мінімізує адміністративні бар'єри, дозволяючи підприємствам подавати пропозиції через зручний цифровий інтерфейс. Автоматизація процесів знижує корупційні ризики, адже система обирає переможців на основі чітких критеріїв, визначених замовником. Це сприяє зменшенню впливу людського фактора та підвищенню справедливості в оцінці пропозицій. МСП можуть використовувати ProZorro як інструмент для розширення клієнтської бази, отримуючи доступ до значного державного замовлення. Платформа також сприяє зниженню витрат бізнесу на участь у тендерах завдяки уніфікації і цифровізації процесів. Окрім цього, ProZorro інтегрує функціонал для аналізу ринку, дозволяючи компаніям стратегічно планувати свою участь у закупівлях. Електронні тендери через ProZorro стають особливо привабливими для МСП, оскільки знижують витрати часу на адміністративні процедури. Використання цієї системи також стимулює підприємства вдосконалювати свою продукцію чи послуги для конкуренції на прозорому ринку. Крім того, ProZorro дозволяє легко відстежувати виконання контрактів, що підвищує відповідальність усіх учасників процесу [6].

Державна митна служба України активно впроваджує цифрові сервіси, які дозволяють підприємцям подавати митні декларації та інші документи в електронному вигляді, що спрощує митні процедури та підвищує ефективність зовнішньоекономічної діяльності.

Єдиний державний інформаційний веб-портал "Єдине вікно для міжнародної торгівлі" надає можливість підприємцям подавати електронні митні декларації, перевіряти їхній статус та отримувати інформацію про митні платежі. Через "Єдине вікно" можна скористатися такими сервісами:

— Перевірка митної декларації: дозволяє перевірити статус оформлення та пропуску декларації через кордон.

— Калькулятор митної вартості та платежів: допомагає розрахувати митні платежі при оформленні автомобіля.

Держмитслужба запровадила автоматичний режим оформлення митних декларацій, що прискорює процес митного контролю та знижує вплив людського фактора. Це дозволяє підприємцям швидше здійснювати зовнішньоекономічні операції. Ці цифрові сервіси сприяють спрощенню митних процедур, підвищенню прозорості та ефективності роботи митних органів, що особливо важливо для малого та середнього бізнесу в Україні.

ВИСНОВКИ

У статті розглянуто трансформацію регуляторних механізмів для стимулювання розвитку малого та середнього бізнесу (МСП) в умовах цифровізації економіки. Підкреслено важливість цифрових технологій у спрощенні адміністративних процедур, автоматизації податкових процесів та розширенні доступу до фінансування. Зазначено, що електронні платформи, такі як "Дія" та ProZorro, значно підвищують прозорість і доступність послуг для підприємців, сприяючи їх інтеграції в глобальні ринки. Впровадження цифрових інструментів дозволило скоротити часові та фінансові витрати, мінімізувати корупційні ризики та забезпечити справедливую конкуренцію. Також акцентовано увагу на важливості цифрової грамотності підприємців, що сприяє їх адаптації до інноваційних бізнес-моделей. Розвиток електронної комерції відкрив нові можливості для МСП, дозволяючи їм розширювати клієнтську базу та нарощувати конкурентоспроможність. Впровадження блокчейн-технологій і штучного інтелекту сприяє підвищенню прозорості та ефективності управління. Особливо розглянуто роль регуляторних "пісочниць" як інструменту для тестування інноваційних рішень. Запропоновано вдосконалювати державні ініціативи в напрямку цифрової освіти та стимулювати використання цифрових платформ для фінансування й управління бізнесом. Цифровізація сприяє сталому розвитку МСП, створюючи умови для їх ефективного функціонування в умовах глобальної конкуренції. Успіх трансформації залежить від активної участі уряду, підприємців та громадянського суспільства у впровадженні цифрових інновацій.

Література:

1. Eric O., Maureen O., Mosopefoluwa W., Aramide A. Enhancing small and medium-sized businesses through digitalization. *World Journal of Advanced Research and Reviews*. 2024. Vol. 23 (02). P. 222—239.
2. Zhu J., Baker J.S., Song Z. Government regulatory policies for digital transformation in small and medium-sized manufacturing enterprises: an evolutionary game analysis. *Humanities and social sciences communications*. 2023. Vol. 10. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02250-4>
3. Radicic D., Petkovic S. Impact of digitalization on technological innovations in small and medium-sized enterprises (SMEs). *Technological Forecasting and Social Change*. 2023. Vol. 191. 122474. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.122474>.
4. Xiumei X., Ruolan J., Shahzad U., Xiao F. Sustainable Innovation in Small and Medium-Sized Enterprises: Environmental Regulations and Digitalization as Catalyst. 2023. *The Journal of Environment & Development*. Vol. 32 (4). P. 413—443. <https://doi.org/10.1177/1070-4965231211585>
5. Shevtsova H., Shvets N., Panychok M., Sokolova H. Digitalization of Small and Medium-Sized Enterprises in Ukraine. 61st International Scientific Conference on Information Technology and Management Science of Riga Technical University (ITMS). Riga. Latvia. 2020. P. 1—5. DOI: 10.1109/ITMS51158.20-20.9259313.
6. Strilets V., Frolov S., Datsenko V., Tymoshenko O., Yatsko V. State support for the digitalization of SMEs in European countries. *Problems and Perspectives in Management*. 2022. Vol. 20 (4). PP. 290—305. doi:10.21511/ppm.20-20.2022.22
7. Кишакевич Б.Ю. Проблема вибору ризику в контексті світової фінансової кризи. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. № 20.2. С. 178—186.
8. Кишакевич Б., Максишко Н., Гриценко К., Ворончак І., Демедюк Б. Аналіз ефективності цифровізації малих та середніх підприємств країн ЄС за допомогою DEA-моделей. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2024. № 3 (56). С. 215—229. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.56.2024.4344>.
9. Sagala G.H., Ori D. Toward SMEs digital transformation success: a systematic literature review. *Information Systems and e-Business Management*. 2024. Vol. 22. P. 667—719 <https://doi.org/10.1007/s10257-024-00682-2>.

References:

1. Eric, O., Maureen, O., Mosopefoluwa, W. and Aramide, A. (2024), "Enhancing small and medium-sized businesses through digitalization", *World Journal of Advanced Research and Reviews*, vol. 23 (02). pp. 222—239.
 2. Zhu, J., Baker, J.S. and Song, Z. (2023), "Government regulatory policies for digital transformation in small and medium-sized manufacturing enterprises: an evolutionary game analysis", *Humanities and social sciences communications*, vol. 10. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-02250-4>
 3. Radicic, D. and Petkovic, S. (2023), "Impact of digitalization on technological innovations in small and medium-sized enterprises (SMEs)", *Technological Forecasting and Social Change*, vol. 191, 122474. <https://doi.org/10.1016/j.techfore.2023.122474>.
 4. Xiumei, X., Ruolan, J., Shahzad, U. and Xiao, F. (2023), "Sustainable Innovation in Small and Medium-Sized Enterprises: Environmental Regulations and Digitalization as Catalyst", *The Journal of Environment & Development*, vol. 32(4), pp. 413—443. <https://doi.org/10.1177/10704965231211585>
 5. Shevtsova, H., Shvets, N., Panychok, M. and Sokolova, H. (2020), "Digitalization of Small and Medium-Sized Enterprises in Ukraine", 61st International Scientific Conference on Information Technology and Management Science of Riga Technical University (ITMS), Riga, Latvia, pp. 1—5. DOI: 10.1109/ITMS51158.2020.9259313.
 6. Strilets, V., Frolov, S., Datsenko, V., Tymoshenko, O. and Yatsko, V. (2022), "State support for the digitalization of SMEs in European countries", *Problems and Perspectives in Management*, Vol. 20(4), pp. 290—305. doi:10.21511/ppm.20(4).2022.22
 7. Kyshakevych, B. (2010), "The problem of choosing risk measures in the context of the global financial crisis", *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, vol. 20.2, pp. 178—186.
 8. Kyshakevych, B., Maksishko, N., Hrytsenko, K., Voronchak, I. and Demediuk, B. (2024), "Analysis of the effectiveness of digitalization of small and medium-sized enterprises in the EU using DEA models", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, vol. 3 (56), pp. 215—229. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.3.56.2024.4344>.
 9. Sagala, G.H. and Ori, D. (2024), "Toward SMEs digital transformation success: a systematic literature review", *Information Systems and e-Business Management*, Vol. 22, pp. 667—719 <https://doi.org/10.1007/s10257-024-00682-2>.
- Стаття надійшла до редакції 29.03.225 р.*